# Műhelykonferencia: Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei

**Összeállította: Biró Z. Zoltán**

A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapitvány **„Fiatalok a vidékért"** programja keretében 2014.`június 20-án műhelykonferencia szervezésére került sor, amely a vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségeit vitatta meg. A műhelykonferenciát a PAHRU megbízása alapján a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja szervezte. Ez a műhelykonferencia az esettanulmány-készítési verseny szerves folytatása, kiegészítése volt két vonatkozásban is. Egyfelől azáltal, hogy a műhelykonferencia keretet adott a legjobbnak ítélt esettanulmányok bemutatására, illetve az esettanulmány-készítési verseny szakmai tapasztalatainak értékelésére és összegzésére. Másfelől pedig azáltal, hogy a vidékfejlesztés terén dolgozó fiatal szakemberek helyzetének, cselekvési feltételeinek és lehetőségeinek elemzése révén térségi fejlesztéspolitikai kontextusba helyezte magát az esettanulmány-készítési gyakorlatot, illetve az ilyen munkára vállalkozó pályakezdő szakembereket. Akik ugyanis ma egyetemi hallgatóként elemzésekre, esettanulmányok készítésére vállalkoznak, azok – poteciálisan – a holnap térségi vidékfejlesztési szakemberei lesznek/lehetnek. A már ezen a területen dolgozó fiatal szakemberek helyzetének, cselekvési lehetőségeinek elemzése egyfelől körvonalazza azt a térségi szakmai és intézményi kontextust, amelybe a mai egyetemi hallgatóknak majd bele kell illeszkedniük, másfelől pedig már az induláskor igyekszik integrálni a ma még egyetemi hallgatóként dolgozó fiatalokat a térségi vidékfejlesztési folyamatba.

A műhelykonferencia bevezetéseként három előadás hangzott el a térségi vidékfejlesztési folyamat jellegével, előzményeivel és mai működésével kapcsolatban. Biró A. Zoltán, a KAM Regionális és Antropológiai Kutatások Központja vezetője előadásában arra hívta fel a figyelmet, hogy az európai vidékfejlesztési szemléletben és gyakorlatban az utóbbi egy-másfél évtizedben nagyon lényeges szemléleti-módszertani fordulat következett be, amelynek szempontjai és gyakor-

lati megoldásai ebben a térségben eddig érdemben nem jelentek meg (legfeljebb a szlogenek, a divatossá vált szakmai kifejezések használata szintjén). A vidékfejlesztési szemléletben és gyakorlatban fölhalmozódott térségi kompetencia deficit ma már jelentősnek mondható, a térségi vidékfejlesztéi folyamat meghatározó szereplői ma nem igazán nyitottak erre a lényeges szemléleti és módszertani fordulatra. A fiatal szakemberek programszerű, jelentős mértékű szerepvállalására lesz szükség ahhoz, hogy ez a kompetencia deficit középtávon ledolgozható legyen. Mátéffy Mária, a Csík LEADER vezetője előadásában vázolta a Hargita megyei vidékfejlesztési folyamat történetét, külön elemezve azt, hogy a vidékfejlesztéshez kapcsolódó tudásformák (tudományos tudás, menedzseri tudás, endogén/helyi tudás) az 1989 utáni vidékfejlesztési folyamatban hol, mikor, milyen módon jelent meg, ezeknek a tudásformáknak milyen szerepük volt, s milyen következményekkel járt és járhat a továbbiakban is az, ha a különböző tudásformák között nem alakul ki szinergia. Ferencz Angéla, a Hargita Megyei Kulturális Központ vezetőjének előadását – távolléte miatt – Silló Ágota, a HMKK munkatársa mutatta be. Az előadás a Hargita Megyei Kulturális Stratégia célkitűzései és – a HMKK által koordinált – implementációja példáján mutatta be a fejlesztéspolitikai folyamatban működtethető szinergialehetőségeket, többek között a kultúra és vidékfejesztés összekapcsolása terén.

A Műhelykonferencia keretében ezután került sor az esettanulmány-készítési verseny legjobb dolgozatainak a nyilvános bmutatására, illetve ennek a szakmai programnak a rövid értékelésére. Ezek után a Műheykonferencia szakmai kerekasztallal folytatódott, amelyen résztvettek a térségi vidékfejlesztési folyamatban szerepet vállaló fiatal szakemberek (kistérségi menedzserek, a helyi fejlesztésben dolgozók, LEADER csoportok munkatársai, szakpolitikai elemzők, különböző szakpolitikai intézmények munkatársai. A szakmai kerekasztal előkészitése során Vitainditót készítettünk, amelyet előzetesen eljuttattunk a szakterület fiatal szakembereihez. Többen, akik intézményi elfoglaltságaik miatt nem jelenhettek meg a műhelykonferencián, írásban küldték el véleményüket, hozzászólásukat. A következőben bemutatjuk a műhelykonferencia munkáját megalapozó, a fölvetett fontos térségi problémát tematizáló Vitaindítót (*A műhelykonferencia szakmai tematizciója*), majd ehhez kapcsoltan bemutatjuk az előre elküldött vagy a műhelykonferencia során elhangzott hozzászólásokat (*Vélemények, álláspontok*). Összeállításunkat a hozzászólásokat követő szakmai összegzés zárja (*Összefoglalás, továbblépési lehetőségek*).

## Vitaindító: a műhelykonferencia szakmai tematizációja

A székelyföldi térségben a 2000-es évek fordulójától zajlik programszerű vidékfejlesztési szakmai tevékenység. Eben az időszakban indult az Apáczai Közalapítvány támogatásával a vidékfejlesztési szakmai tudás térségi megalapozására irányuló egyéves tudástranszfer program (Kulcsár László, G. Fekete Éva, Benedek László és mások részvételével), ennek folyományaként elindult Hargita megyében a kistérségi szerveződés és megalakult 18 kistérségi társulás, elkészült a Vidékfejlesztés szak indításához szükséges szakmai anyag a Sapientia EMTE számára és beindult a Vidékfejlesztés alapszak. A folyamat első időszakáról a Regionális Képzési Központ 2004-ben megjelent kiadványa nyújt áttekintést (Biró A. Z. – Koszta Cs. J. – Mátéffy M. (szerk.): Vidékfejlesztés Hargita megyében, Regionális Képzési Központ, Alutus Kiadó, Csíkszereda. Ez a kiadvány jelzi, hogy a térségi vidékfejlesztési folyamat jóval megelőzte az országos folyamatot, és ebben az értelemben azt mondhatjuk, hogy a vidékfejlesztési tudástranszfer versenyelőnyt teremtett a térség számára (szakemberek képzési, a vidékfejlesztési intézményi kereteinek kialakítása, forrásbevonási potenciál erősítése stb.)

A szakmai alapozást követő időszakban a vidékfejlesztésre, helyi fejlesztésre vonatkozó szakmai tudás folyamatosan bővült, az önkormányzatok munkájában megjelent a stratégiai tervezés igénye és gyakorlata, jelentős forrásbevonási szakmai kapacitás alakult, elindultak térségi, megyei vagy kistérségi léptékű vidékfejlesztési programok, növekedett a vidékfejlesztéshez kapcsolódó kutatások száma, erősödött a vidékfejlesztési szakmai tematizáció (konferenciák, Sikeres Székelyföld Fórumsorozat stb.), az utóbbi években pedig kialakultak a térséget lefedő LEADER szerkezetek.

Ma a térségi vidékfejlesztésben még kevés fiatal szakember dolgozik, sok esetben szakmai tudásuk alatt, napi adminisztratív munkakörökben foglalkoztatják őket, szakmai fejlődésüket és továbbtanulásukat a munkahelyeik nem támogatják, újszerű ismeretiek hasznosítására kevés lehetőséget kapnak, többnyire olyan kivitelezői szerepekbe kényszerülnek bele, amelyekben a döntési pozícióban lévő idősebb korcsoport számára oldanak meg rutinfeladatokat, a munkahelyi integráció sok esetben a megszerzett szakmai kompetenciák leépüléshez vezet.

Célunk az, hogy a fenti témakörben megszólítsuk a térségben dolgozó, a vidékfejlesztési szakmai tudás és szakmai szerep helyzete, kérdései, feladatai iránt nyitott fiatal szakembereket. Első lépésben egy montázs jellegű véleménycsomag összeállítása a célunk. Ezt szakmai fórum keretében tervezzük megvitatni, illetve kiadvány formájában szélesebb körű intézményi, szakmai vitára bocsátani.

Felkérjük mindazokat a fiatal szakembereket, akik egyetemi képzésben fejlesztéspolitikai szakmai tudást szereztek, a vidékfejlesztés terén dolgoznak vagy más munkahely mellett is érdeklődnek a vidékfejlesztés kérdései iránt, hogy írásban kifejtett véleménnyel, a szakmai fórumon való részvétellel vállaljanak aktív szerepet ebben a munkában.

A javasolt kérdéssor csak a problémafelvetést szolgálja, akár egy vagy két téma kifejtése is fontos, hasznos lehet. Természetesen az egyéni érdeklődés, tapasztalat függvényében más témákról is lehet véleményt megfogalmazni. Terjedelmi elvárásunk nincsen, a rövid vélemény megfogalmazástól a néhány oldalas, több témát is érintő kifejtésig minden formát hasznosnak tartunk. A beérkezett anyagokból nagyobb terjedelmű összeállítás készül, a közlésről előzetesen mindenkivel egyeztetünk. Amennyiben valaki terjedelmesebb önálló írás formájában fejti ki álláspontját kérjük ezt a szándékát jelezze, ennek publikálására is lehetőség van. A kiadványt a KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja munkatársai állítják össze, és a Pro Agricultura Hargitae Alapítvány szakmai programja keretében kerül kiadásra.

Véleményformálásra, kifejtésre javasolt témakörök (nem sorrend):

- Tapasztalata alapján mit javasol, a fejlesztéspolitikai jellegű egyetemi képzésben mire célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni? Pl. Egyéni kompetenciák (nyelvtudás, tárgyalási képesség, kapcsolatmenedzsment stb.), Fejlesztéspolitikai ismeretek, Gyakorlati ügyintézés, Adminisztratív-jogi ismeretke, Policy ismeretek, Szervezés, Tényfeltárás, Információszerzés, Pályázatírás stb.
- A fejlesztéspolitikai területen dolgozó fiatal szakembernek milyen helyi, munkahelyi, vezetői stb. támogatásra lenne szüksége ahhoz, hogy szakmai tudását jobban tudja hasznosítani?

- Véleménye szerint milyen területeken, témakörökben, munkakörökben kellene növelni a fiatal szakemberek szerepét, befolyását ahhoz, hogy a fejlesztéspolitikai gyakorlatban tovább lehessen lépni? Pl. szociálpolitika, kultúra, arculatépítés, infrastrukturális beruházások, kapcsolatmenedzsment, kommunikáció-PR, eseményszervezés, stb., stb.
- Van-e lehetőség arra, hogy a közeljövőben a fejlesztéspolitika terén dolgozó fiatal szakemberek szerepe, befolyása növekedjen?
  (lehetőségek, korlátok, javaslatok)
- Látja-e szükségét annak, hogy a térségi fejlesztéspolitikai szemlélet, gyakorlat terén változásra, fordulatra, javításra lenne szükség? Ha igen, hol, milyen területen látja ezt a legfontosabbnak?
- Egyéb álláspont, vélemény, javaslat.

## Vélemények, álláspontok

**Bakos Kinga**

### Családi környezet, lelki egészség

*„Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú. Ha viszont nem fűzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú. Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú. Csak a madzag tenné? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami. Hát akkor mi? Aki ezen elgondolkozik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára." (Örkény István: Egyperces novellák - Az élet értelme)*

Talán nem véletlen, hogy erről az egypercesről mindig Lyubomirski életminőség-kutatásai jutnak eszembe, aki szerint a teljes, száz százalékos boldogság úgy áll össze, hogy ötven százalék örökletes képesség, tíz százalék környezeti feltételek, és negyven százalék a saját viszonyulásunk, felelősségünk, életszemléletünk. Eléggé hihetetlennek tűnik ez, mégis sok kutató jutott már hasonló következtetésre, és mindennapi életünkben is tapasztaljuk, hogy vannak súlyos beteg emberek, akik boldogok és vannak látszólag egészséges, tehetős emberek, akik boldogtalanok. Easterbrook is ennek analógiáján fogalmazta meg a „progress paradox" nevű jelenséget, miszerint egyes fejlett országokban az életfeltételek javulása mellett nem javul vagy egyenesen romlik az emberek élettel való elégedettsége. Az anyagi jólét csak egy bizonyos pontig növeli a boldogságérzetet, az élettel való elégedettséget. Ennek okaitól függetlenül (amiket már részletesen elemeztek, és több elmélet alakult ki) igaz az, hogy ha közösségeink fejlesztésére, erősítésére és jobb életminőség megcélozására gondolunk, hasznos lehet, ha mind a környezeti feltételeket, mind az emberek életvezetési képességeit, lelki egészségét fejlesztjük, ami nagyjából megfeleltethető Lyubomirski „negyven százalékának". Ugyanis nagyon fontos minden szem paprika, és minőségük javítása is állandó cél, mert meghatározza a paprikakoszorút…de ugyanolyan fontos a lelki egészség, az élmények, a környezeti feltételek összefüggésbe rendezésének képessége, és „jól használása", az élet értelmes átélése és jövőkép kialakítása.

Egy lelkileg érett, egészséges, jó célokkal és jövőképpel rendelkező ember óriási érték a közösség számára, mert nem csak ő érzi boldogabbnak magát és értelmesebbnek életét, hanem az ilyen ember tud igazán alkotóképes tevékenységet végezni, az ilyen ember munkateljesítménye jobb, aktívabb a közösségben és kapcsolatai tartalmasabbak.

Ilyen szempontból fontosnak tartom Székelyföld különböző régióiban is a közösségek lelki egészségével való explicit foglalkozást, olyan programok, lehetőségek teremtését, amelyek támogathatják ezt, illetve a lelki egészség családi vonatkozásainak és székelyföldi specifikumainak kutatását. Egyértelmű ugyanis, hogy a lelki egészség fő gyökere a családból ered, meghatározó az örökletes tényezőkön kívül a család szerkezete, a családi minták, szerepátadások, sztereotípiák, rítusok, a családi koherencia, a családtagok együttlétének mennyisége és minősége, a család társadalmi érték-közvetítő szerepe, stb. Úgy gondolom, hogy Székelyföld vidéki térségeiben speciális mutatókat, esetleg speciális lelki erőforrásokat is találhatunk, ezért elsősorban ezek kutatását látom hasznosnak, utána pedig olyan programok, helyi lehetőségek kidolgozását, amelyek a környezeti és infrastrukturális fejlesztések mellett segítik a közösség fejlődését, jövőképének alakulását és életminőségének javulását. Természetesen már léteznek ilyen típusú lehetőségek, és fontos lenne ezek összesítése és kiegészítése.

Ennek a komplex, több szempontot és tudományterületet is egyesítő szemléletnek a helyi fejlesztésbe való beépítése még kidolgozatlan, és fontosnak tartom az ezzel való foglalkozást mind elméleti, mind gyakorlati szinten az ebben érdekelt szakemberek által.

**Blága Ágnes**

## A téralapú identitásépítés fejlesztéspolitikai szerepéről

A térség fejlesztéspolitikai diskurzusában véleményem szerint előtérbe kell helyezni a tér-alapú identitás társadalmi és kulturális feltételeinek és alakulásmódjának, szociokulturális hátterének vizsgálatát. Ennek szükségességét elsősorban azért látom, mert a rendszerváltás utáni indentitásrehabilitációs folyamatok (emlékműállítás, emlékmű restaurálás), illetve később Románia Európai Unióhoz való csatlakozása új fejlesztési lehetőségeket adtak a települések, illetve a térség számára, azonban annak vizsgálata, hogy a helyi közösség milyen szerepet játszik ezekben a folyamatokban, mennyire elkötelezett a térség fejlesztésében, milyen szinten képvisel egy települési határokon túlmutató térségi, európai identitást, háttérbe szorult.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a kezdeményezések, fejlesztések többnyire a helyi elit, a forráskezelő szervek részéről jönnek, a fejlesztéspolitika nem termelődik kellőképpen alulról, pedig a felismerés, mely szerint a tér-alapú indentitás, a térségi imázs tudatos építése nagymértékben befolyásolja a közösség társadalmi aktivitást, nem újszerű.

A helyi érdeklődés, a térséghez való kötődés egy társadalmi tőke, amely új fejlesztések forrását képezi, hiányában bármilyen jellegű, felülről jövő fejlesztési elképzelés (gazdasági, kulturális, turisztikai, szociális, sport-tevékenységekre alapozó, imázsteremtő) sikertelenné válhat. Fontos fejlesztéspolitikai, gazdasági és kulturális kérdés tehát, hogy az elit, a forráskezelő szervek kezdeményezéseihez képest a helyi közösség milyen szinten ismeri a helyi értékeket, mennyire van tisztában azok fejlesztéspolitikai vonzatával, a globális folyamatokban hogyan éli meg a lokalitást, illetve egyéni vagy közösségi értékeket képvisel?

Abban az esetben lehet az emberek tudatába beágyazódott, sikeres fejlesztések alapját képező térségről beszélni, amennyiben az társadalmilag megépített, kulturálisan megjelölt, illetve intézményesen is szabályozott. Ilyen értelemben a térséghez kötődés függ a személyes kapcsolatoktól, a megélhetési körülményektől, a természeti és épített környezettől, a hagyományoktól, és nem utolsó sorban a politiai, intézményi feltételektől. Az elmúlt évtizedben a helyi és regionális szinten is megjelenő, települési együttműködéseken alapuló stratégiai tervezés

igénye és gyakorlata számos fejlesztési pontot eredményezett a térségben. A kistérségi társulások az elmúlt időszakban igyekeztek intézményesülni, saját arculatot, közös projekteket létrehozni. Számottevő előrelépés mégis inkább helyi szinten történt például térrendezés, épületfelújítás, turizmusfejlesztés, rendezvényszervezés terén. A térségi léptékű hagyományőrző rendezvények, kulturális programok a gyakorlatban még mindig hiányoznak, a tudatos tér-alapú identitásépítési törekvések háttérbe szorultak.

Fejlesztéspolitikai szempontból tehát nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a térségi identitás megléte, erőssége és működése egy dinamikusan fejlődő kistérség alapvető követelménye. Fontos kérdés tehát, hogy Székelyföld kistérségeiben mi jellemzi a térségi identitást? A kistérségi mozgalmakban milyen szerepet játszik az összetartozás érzése, a települések közötti szolidaritás? A globális folyamatokkal párhuzamosan erőteljesen fennálló regionalizációban és lokalizációban fontos megvizsgálni, hogy a térség hol helyezkedik el, illetve hogy a közösség milyen szinten képviseli a lokális és az európai identitást.

Ezekben a folyamatokban lényeges kihívás megállapítani, hogy mennyiben járul hozzá a tér-alapú identitásépítés a hatékony vidékfejlesztéshez, és ezáltal Európai Uniós viszonylatban a Székelyföld mint régió fejlesztéséhez?

**Bogyor Izabella**

## Fiatal szakemberek szerepe a vidékfejlesztésben

A vidékfejlesztési szemlélet, gondolkodás olyan mértékben változott meg az utóbbi évtizedekben, hogy az merőben más hozzáállást követel meg az azelőttihez képest mindazoktól, akik ebben érdekeltek. Az endogén fejlesztés hangsúlyosan van jelen ebben az új szemléletben, amely szerint nem külső forrásokra támaszkodva, esetleg befektetők bevonásával kell törekedni a fejlesztésre. Ennek belülről kell megszerveződnie, helyi erőforrásokból kiindulva, amibe ugyanúgy beletartozik a humán erőforrás, a tudás, mint a természeti erőforrások, vagy a különleges, jellemző szokások. Bottom-up típusú kezdeményezés alapján, ezen meglévő erőforrásokra támaszkodva lehetséges a fenntartható fejlesztés megvalósítása, mivel ez az elérhető forrásoktól független. Ilyen megközelítésben tehát a települések, térségek közösségeinek a „maguk lábán kell megállniuk". Ez azonban mentalitásváltást kíván meg minden szereplőtől, legyen az helyi- vagy magasabb szintű vezető, vagy bármely a térségben, településen élő egyéntől foglalkozásától, életkorától és státuszától függetlenül, hiszen ez a vidékfejlesztési elképzelés éppen a közösségi összefogásra, együttműködése alapoz, így mindenkit érint.

A székelyföldi térségben elmaradt ennek a fejlesztési megközelítésnek az átvétele és gyakorlatba ültetése, avagy ha mégis ilyenszerű kezdeményezések jöttek létre, akkor azok nem ennek hatására történtek, és csak pontszerűen jelennek meg. Úgy gondolom, hogy az első lépéseket ilyen téren a vezető beosztásban tehették volna meg, hogy a mentalitásváltás be tudjon következni, de ez elmaradt, mivel vagy nem szereztek tudomást erről az újfajta vidékfejlesztési szemléletről – vagy amit valószínűbbnek tartok –, tudomást szereztek róla, de nem fordítanak energiát a gyakorlatba ültetésére, és ebben az esetben útfüggésről beszélhetünk.

Azok a szereplők, akik képesek ennek a fejlesztési megközelítésnek a megértésére, átvételére és gyakorlatba ültetésének kezdeményezésére, azok a fiatal szakemberek, mert rendelkeznek friss és a mai követelményeknek megfelelő tudással, nyitottak és rugalmasak, megvan bennük a kezdeményező készségre való hajlam, és a szükséges ambíció, energia és kitartás. Több formában is képesek lehetnek az új megközelítés gyakorlatba ültetésére, ehhez viszont a legtöbb esetben szükség van arra, hogy a helyi vezetőség attitűdje tevékenységük kapcsán elfogadó, segítő legyen. Vannak már példák arra, hogy fiatal szakemberek a

közösség bevonásával alulról jövő fejlesztési kezdeményezést viteleztek ki, de ehhez szükséges közvetlen környezetük támogatása, biztatása, az, hogy adjanak nekik teret a kibontakozáshoz.

Nyilván olyasmiben gondolkodnak, ami őket érdekli, és véghez is viszik, ha erre a módjuk és lehetőségük adott. Kimerülhet ez a helyi erőforrások fejlesztési célokból történő felismerésében és mozgósításában. Erre szolgáltat példát az a fiatalember, akinek sikerült egy általa ismert településen a helyi értelmiségieket bevonni egy, a község értékeit feltáró kutatás megtervezésébe és kivitelezésébe. Egyesületet hozott létre ennek céljából, majd lezajlott egy kérdőíves adatfelvétel, melynek nyomán világosan kirajzolódtak, hogy melyek a falura jellemző természeti, tárgyi, szellemi értékek, mindemellett felelevenedtek a hagyományos népi kultúra maradványai, örökségei is, melyeket a feledés veszélye fenyegetett. Ezen kutatás nyomán válhatott valóra az a településen megrendezett, a látogatókat odavonzó vásár a faluközösség hozzájárulásával, melyen a régi használati tárgyak, kézi munkával készült eszközök, hagyományos ételek, italok kerültek kiállításra, eladásra. A fiatalember távlati terveket sző, hiszen népfőiskola létrehozását tervezi, ahol a hagyományos, népi mesterségek oktatására sor kerülhetne, még mielőtt azok a feledés homályába merülnének az ehhez még értő falubeliek segítségével, akik a tudás átadására nyitottnak mutatkoznak. Ilyen formában nem csak egy rövidtávú eredményt hozó kezdeményezés vált valóra, ez távlatilag fenntartható és további kiaknázatlan lehetőségeket magában rejtő, egyben közösségfejlesztő tevékenység is volt a lakosság megszólításával, bevonásával, aktív hozzájárulásra való késztetésével. Ez már egy olyan tanulási folyamatot eredményez, amit helyiek visznek véghez helyiek számára, de nem csak. Lehetőséget teremtenek arra is, hogy a nem a településen élő érdeklődők is részt vehessenek a képzésen. Mindazonáltal nem csak a hagyományos tudás felelevenítésére van lehetőség és szükség, friss, a mai kihívásoknak megfelelő tudás átadására is szükség lenne emellett, mint például a menedzsment, vagy a településmarketing kiépítésével, erősítésével, fenntartásával kapcsolatos ismeretek. Ebben is szerepe lehet az erre vállalkozó fiatal szakembereknek.

Az endogén fejlesztés történhet imázsépítés, kifele való megmutatkozás, vonzóvá tétel révén is. Ilyen célból jelenítette meg egy másik fiatal szakember internetes felületeken a helyi értékeket, látványosságokat olyan formában, hogy az hasznos legyen mind a faluközösség megszólítására, mind pedig a külső szemlélők tájékoztatására, érdeklődésük felkeltésére, ilyen formában a településen

végbemenő történések megjelennek a virtuális világban, megmutatva az ott zajló társadalmi élet folytonosságát és sokszínűségét. Ilyen formában a társadalom aktuális áramlatára kapcsolódott rá, és ott mutatta meg a külvilágnak és a községben élőknek a település arculatát, ahol a legtöbben figyelnek rá.

Szintén az endogén fejlesztés területéhez kapcsolódó tevékenységek körébe sorolhatóak az olyan rendezvények, amelyek egyediek, és amelyekben meg tud mutatkozni mindaz, ami különleges, jellemző egy településen, és amelynek során úgy tud egymásba fonódni többfajta tevékenység akár erőteljesen elkülönülő területekről is, hogy az érdekes mindenki számára. Az ilyesfajta kezdeményezések erősítik adott közösségben az identitástudatot, és pozitív képet formálnak a kívülállók szemében, mert az szűrődik le bennük, hogy ott „van élet".

Abban is szerepe lehet az ilyen aktív és érdeklődő szakembereknek, hogy a különböző területeken tevékenykedő értelmiségieket, érdeklődő csoportokat megszólítsa, összefogja, közösségi szerepvállalásra és együttműködésre serkentse egy közös cél elérése érdekében. Lehetséges lenne, hogy az infrastrukturális fejlesztések egy része ne is igényeljen anyagi befektetést, hiszen sok olyan településrendezéssel kapcsolatos tevékenység van, amit ki lehetne vitelezni összefogással, a lakosság bevonásával.

Nyilván még számos példát lehetne hozni arra, hogy miben merülhetne ki a fiatal szakemberek szerepe az új szemléletű vidékfejlesztésben. Ezen hozzá-szólással azonban nem az a célom, hogy minden lehetséges ötletet és példát felvázoljam, hanem az, hogy rávilágítsak, hogy milyen sokrétűek a lehetőségek ilyen téren, és hogy miért tartom fontosnak a fiatal szakemberek szerepvállalását.

**Csibi József**

**„Szükség lenne fiatal gazdaság-diplomatákra…"**

*Tapasztalata alapján mit javasol, a fejlesztéspolitikai jellegű egyetemi képzésben mire célszerű nagyobb hangsúlyt fektetni? Pl. Egyéni kompetenciák (nyelvtudás, tárgyalási képesség, kapcsolatmenedzsment stb.), Fejlesztéspolitikai ismeretek, Gyakorlati ügyintézés, Adminisztratív-jogi ismeretke, Policy ismeretek, Szervezés, Tényfeltárás, Információszerzés, Pályázatírás stb.*

A legnagyobb hangsúlyt az egyetemi képzésben, az egyéni készségek és kompetenciák fejlesztésére kell fordítani. Jelenleg nagyon sok ***szak***embert nevelnek ki a felsőoktatási intézmények különféle szakágakban, azonban munkavégzés terén, a fiatalok nem érvényesülnek ezzel az úgynevezett ,,szaktudással" a megfelelő egyéni készségek hiányában. Hiába van egy jogásznak, közgazdásznak jogi vagy gazdasági ismerete, ha nincs megfelelően kialakulva benne néhány alapvető készség és kompetencia mint pl. kreativitás, önállóság a munkavégzésben, kezdeményezőkészség, fejlett érzelmi kommunikáció és még lehetne sorolni.

*A fejlesztéspolitikai területen dolgozó fiatal szakembernek milyen helyi, munkahelyi, vezetői stb. támogatásra lenne szüksége ahhoz, hogy szakmai tudását jobban tudja hasznosítani?*

Mivel nem minden fiatalnak adatik meg az a lehetőség, hogy főnöke támogassa különféle szakmai továbbképzésekben, szakmai fórumokon való részvételben, ezért szükséges lenne egy olyan platform, ahol a fiatal szakemberek különféle témakörökben meghallgathatják egymás véleményét, tapasztalat csere történne és ezáltal éreznék a szakmabeliek támogatását a mindennapi munkavégzésük során.

*Véleménye szerint milyen területeken, témakörökben, munkakörökben kellene növelni a fiatal szakemberek szerepét, befolyását ahhoz, hogy a fejlesztéspolitikai gyakorlatban tovább lehessen lépni? Pl. szociálpolitika, kultúra, arculatépítés, infrastrukturális beruházások, kapcsolatmenedzsment, kommunikáció-PR, esemény-szervezés, stb. ,stb.*

Fejlesztéspolitikai gyakorlatban szerintem nagy szükség lenne térségünknek olyan fiatal gazdaság-diplomatákra, akik a térségbe tudnának hozni bel-és külföldi befektetőket. Mindehhez elengedhetetlen a közhatalom támogatása (adó-kedvezmények, és egyéb befektetés-ösztönző intézkedések). A térség vezetése (megyei önkormányzat) célként kellene megfogalmazza, hogy középtávon (3-5 éven belül) hány olyan fiatal szakembert kell ,,kitermelni" akik alkalmasak az említett feladat betöltésére. Nagyon sok beruházás történik EU-s forrásokból, de a létrejövő javak fenntartása szinte minden esetben gondot okoz a beruházóknak. Véleményem szerint olyan befektetőket kell keresnünk, akik gazdasági érdekelt-ségük miatt a beruházásokból létrejövő javakat menedzselni és fenntartani tudják, közösen a helyi érdekelt féllel együtt. Például mikró-vizierőmű építése egy dél-tiroli céggel partnerségben, aki hozza a technikai terveket és technológiát (mivel ott több közösségi léptékű beruházás is létrejött ebben a témában), a helyi partner beruházó pedig (pl. önkormányzat) biztosítja az EU-s források lehívását, pályázati menedzsmentet és minden további szükséges eszközt. A közösség jól jár, mert ,,önerőből" nem lenne képes az említett beruházást létrehozni és élvezni az ebből adódó hasznot és előnyöket.

**Ferencz Angéla**

**Kultúra és fejlesztéspolitika összekapcsolódása**

A Hargita Megyei Kulturális Központ munkatársaként azt tapasztalom, hogy több, mint egy évtizede már, hogy a „kulturális ágazathoz" kapcsolódó legtöbb problémafelvetés fejlesztési kérdésként konstituálódik. Másfajta szemléletmódra van szükség, amelyben a versenyképesség, fejlesztés, készségek elsajátítása, a saját társadalom önmegjelenítésének képessége, a saját társadalomról való tudás artikulálási képessége akár kulturális és fejlesztési kérdésként egyaránt konstituálódik. A vidékkutatások terén újabban előtérbe került elméleti és fejlesztéspolitikai elképzelések szerint arra kell számítani, hogy a kulturális intézmények működése, illetve működési módja kulcsszerepbe kerülhet, ha úgy tekintünk a lokális kulturális intézményekre, mint amelyek szerepet játszanak a vidékimázs termelésében.

Egyetlen példán keresztül szeretném megvilágítani a mondandómat: 2001-2003 között a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi Tanszékén folytatott „Megalkotott hagyományok, falusi turizmus, helyi identitás" című nemzetközi kutatási program keretében Pusztamérgest vizsgálták sikeres településfejlesztési és arculatépítési tevékenysége kapcsán. A rendszerváltás után számos helyi közösség igyekezett új önképét az autenticitás jegyében, a paraszti kultúra eltűnt elemeinek felhasználásával megfogalmazni. Terepmunkájuk egyik kiindulópontját a faluban történő események sikeres kommunikációja és a kreatív hagyományteremtés, mint sajátos településfejlesztési helyi gondolkodás jelentették, mely során szabadon emeltek be korábbi letűnt kulturális elemeket új kulturális jelenségek létrehozásához. A kutatók megállapították, hogy a vidéki fesztiválok zömmel kulináris jellegűek, ez tájjellegű, helyi tradícióval bíró étkek szimbolikus lefoglalását, kisajátítását jelenti. Az ötletgazdák, szervezők felismerik a turizmus globális trendjeit és azt, hogy abból helyben mi valósítható meg: az egynapos menekülést valamilyen képzeletbeli ellen-világba. Ezt a konstruált ellen-világot kínálják ezek a helyi fesztiválok, a bensőségességet, lokalitást, az eredetit, múltat, természetközeliséget hangsúlyozó diskurzus segítségével.

Míg Székelyföldön a kilencvenes években az identitás megjelenítésének és megélésének etnikus önreprezentációja dominált a közösségi események szer-

vezésekor, az elmúlt tíz évben olyan folyamatok indultak el, amelyeket inkább, a fenti példára hivatkozva, a helybéliség konstrukciójával írhatunk le.

A Csíki-medence településein is találkozunk hasonló jellegű eseményekkel: Szent László Napok, a Csángó fesztivál, Hagymafesztivál, Lovasnap, Káposztaszüret, Borvíznapok, Szőttesek Vasárnapja, Kenderfesztivál, Puliszkafesztivál. Ezek az események felvonultatják a falunapok elmúlt években kialakult programsorozatát, de innovatív elemként megjelenik egy bizonyos helyi adottságra építő rendezvény kiépítése. Ez egyfelől azt jelenti, hogy a település önképének megalkotásának kezdeti fázisában van, lényegében a „valahova tartozás" újfajta kimunkálása zajlik, ennek a kifele való kommunikálása várat magára. A tematikus napok lényegében egy kiválasztott, autentikusnak kinevezett kulturális elemre épülő konstrukció, így lesz (lehet) a madéfalviság a hagymához, a domokosiság a kenderhez köthető. Ezt a helybeliség konstrukciójának nevezhetjük, mely egy vonzó és márkázható erőforrás. A rendelkezésre álló kulturális „nyersanyagból" kell megtalálni az akár turisztikai látványosságként is felfuttatható jelenséget. Míg a rendszerváltást követően szimbolikus térfoglalások formájában az etnikai identitás megjelenítése volt nagyon fontos, úgy tűnik most szimbolikus értékfoglalásról és lokális identitásépítésről beszélünk.

A rendszerváltás-globalizáció-EU csatlakozás kontextusában megannyi társadalmi folyamat jelzi a lokalitás megerősödését. Ennek a folyamatnak része a természet, a hagyományok és a ruralitás újraértékelése, a fogyasztási és táplálkozási kultúra átfogalmazása és új, a fejlesztés szempontjából értékelhető helyi értékek teremtése. Megnő az új helyi identitások kialakításának, a lokális kulturális tradíciónak, a helyi fejlesztési forrásoknak, a lokális tudásnak a szerepe, újraértékelődik a helyi kulturális örökség szerepe, a tradicionális konyha és élelmiszer, a helyi látványosságok, múzeumok, természeti nevezetességek, épületek, népszokások, és a hagyományok a fejlesztés szempontjai szerint konstruálódnak újjá.

Azt lehet látni. hogy a tradícióteremtésben a kívülállók, a rurális elitcsoportok, a betelepülők, a szakértői osztályok aktívabbak voltak a vidék kulturális újrafogalmazásában, mint a jelenlegi vidéki települések lakói, akár a helyi kulturális szereplők.

Ezért tartom én nagyon fontosnak a fiatal vidékfejlesztők helyzetbehozását, hiszen új módszerekkel, új szempontok alapján, nyitottságuk és felkészültségük okán ők lehetnek a válaszokat és megoldásokat keresők a térség kérdéseire, amelyben, mint láttuk, kultúra és vidékfejlesztés kérdései összekapcsolhatók.

**Gurzó Bernadett**

## Pályakezdő fiatalok a vidékfejlesztésben

A Gyulafehérvári Caritas Vidékfejlesztés célja, hogy hozzájáruljon az önfenntartó gazdaságok létrehozásához, a mezőgazdaság nyújtotta lehetőségeket népszerűsítse a képzés, szaktanácsadás, tangazdaságok megjelenítése által.

A Caritas Vidékfejlesztés idén először kezdeményezett fiatalok és fiatal felnőttek részére olyan szakmai napokat, amelyre a gyergyói, csíki és udvarhelyi szakközépiskolákat szólította meg, főként az Élelmiszeripari, Mezőgazdasági, Állattenyésztési, szakosztályok.

A „Pályaorientáció a mezőgazdaság tükrében" c. szakmai képzési napok célja az volt, hogy a fiatalok figyelmét felhívja arra, hogy a pályaválasztásnál vegyék figyelembe a mezőgazdaság nyújtotta lehetőségeket. Ehhez a gyakorlatban is megmutattuk, hogy hogyan működik egy kisléptékű gazdaság, ahol a tevékenységek szoros körforgásban vannak egymással, semmi nincs véletlenül vagy hiába, hiszen a takarmánykészítéstől az állatgondozásig, a tej előállítatástól a tejfeldolgozásig, a sajtérlelésétől az eladásig mindennek szerepe van. Ugyanakkor kapaszkodókat kínáltunk fel a helyi konjunktúra adottságai alapján, mint pl. fiatal gazdát segítő pályázat, vagy új szakma tanulása terén, pl. sajtkészítés, állattenyésztés, növénytermesztés terén.

A projekt további célja volt, hogy a fiatalokban megerősítse a haza és a kétkezi munka szeretetét. A megtervezett mezőgazdasági pályaorientációs nap programjával kiegészítettük a középiskolások szakmai profilját újszerű információt kínálva az egészséges élelmiszer előállítása terén, tejfeldolgozás terén, állattenyésztés terén, mezőgazdasági felnőttoktatás és mezőgazdasági pályázatok terén, a várható 2014-2020-as támogatási kiírásokat figyelembe véve.

Munkánk során évente több száz fiatal felnőttel találkozunk, akik keresik a helyüket a világban, és nem látnak helyi lehetőségeket, az elindulást segítő támogató struktúrákat. Tapasztalataink szerint a fiatal felnőttek életszagú, megfogható tudásra vágynak, amit önmaguk, megélhetésük kialakítására használni tudnak. Ezért választottuk célcsoportnak a gyergyói, udvarhelyi és csíki régió fiatal felnőttjeit, akik szakközépiskolában tanulnak Hargita megyében.

A projekt egyfajta népfőiskolai szemléletre épült, és a régió fiatal felnőttjei számára kívánt segítséget nyújtani pályaválasztásuk terén. A szakmai képzési napokon tudásunkat ajánlottuk fel, a fiataloknak lehetőségük volt szervezetünkkel megismerkedni, és lehetőségük volt belekapcsolódni bizonyos mezőgazdasági tevékenységekbe. A szakmai napokon ezekkel az erőforrásainkkal támogatásunkat biztosítottuk a fiatalok részére.

Összesen 148 szakközépiskolás vett részt a szakmai napon, ebből a gyergyói régióból 76 személy, az udvarhelyi és csíki régióból 36-36 személy.

A mezőgazdasági pályaorientáció szakmai napon a résztvevő tanulók tanulhattak a tejfeldolgozásról – sajtkészítésről, kenyérsütésről – kemence működéséről, információt kaptak a mezőgazdasági pályázatokról, mezőgazdasági témában a felnőttképzésekről, bemutattuk az állatok gondozásnak folyamatait, takarmánykészítés, fejés, mezőgazdasági gépeket, és mezőgazdasági hulladék kezelését.

Tanári visszajelzés a programra nézve: „az előadások is nagyon tetszettek, s a többségnek ugyanúgy lebilincselő, értékes volt a sajtkészítő bemutató is. A sajt finom, tiszta ízű, erjedési lyukak nélküli, különös. Engem megfogtak a sajtformák, a csurgató, az odaadó alvadékrög kevergetés, szikkasztás s a magyarázat is, mint mondtam, ugyanúgy az istállóban is, a masztitisz kimutatás.” Mindenhol megkapott a levegőben lebegő szeretet, jóindulat, munka iránti tisztelet és elhivatottság.” (FGYE). „Véleményem szerint a közeljövőben is iskolánk részt szeretne venni a hasonló programokon.”

A diákok is nagyon szerették a programokat, néhányan megjegyezték, hogy még ilyen finom sajtot nem ettek, és többen jelezték, hogy még szeretnének részt venni hasonló képzésen.

Jövőre nézve konkrét javaslatok születtek meg arra vonatkozóan, hogy mivel bővítsük ki a mezőgazdasági képzési nap programját.

Reményeink szerint a fiatal felnőttek, életszagú, megfogható tudást kaptak, amit fognak használni, de „mindenki annyit vesz el a tudásból, illetve az információ csomagból amennyit akar, adott pillanatban amennyit tud.” A szakmai képzés napok megvalósítását a Pro Educatione Tanulmányi és Felnőttképzési Hálózat támogatta.

**Köllő Tímea**

## Fiatal szakemberek helyzete

Üdvözlöm ezt az kezdeményezést, az érintettség okán lényegesnek tartom a térségünkben élő és dolgozó, a közösség- és vidékfejlesztés iránt fogékony fiatal szakemberek megszólítását és az általuk egyetemen, munkahelyen, posztgraduális képzéseken megszerzett tudás, tapasztalat térségünkben való hasznosítási törekvését. Az egyetem alapításától eltelt időszakot nézve számos, a vidékfejlesztés iránt érdeklődő csillogó szemű fiatal egyetemista arca jelenik meg előttem, akikben ott lapul/t a tenni akarás, itthon, ebben a térségben. A saját évfolyamtársaimat és saját magam szakmai fejlődését követve arra a megállapításra jutok, hogy azok a várakozások, amelyek hosszasan érlelődtek bennünk, nagyon sokszor be nem váltott elképzelések maradtak. Néhányunknak megadatott az a lehetőség is, hogy a vidékfejlesztés területén sikerült munkát találnunk és ki is próbálhattuk saját határainkat, megvalósíthattuk, megvalósíthatjuk önmagunkat egy intézmény /szervezet keretein belül. Sokan közülünk sajnos nem kaptak olyan lehetőségeket, ahol a megszerzett tudásukat hasznosíthatták volna, így olyan munkaköröket töltenek be, ami néhány jól körülírt feladat elvégzését kéri. Van közülünk, aki a szakmai tudása alapján itt helyben hosszas próbálkozás után sem tudja megteremteni a megélhetése alapjait, így külföldre kényszerült időszakosan vagy talán véglegesen. Van, aki közülünk sikeres vállalkozó lett, és van, aki vállalkozóként próbálgatja magát az eddig megszerzett elméleti és gyakorlati tudására alapozva.

Annak ellenére, hogy az országban egyedülállóan itt, Hargita megyében jöttek létre kistérségi társulások, amelyek inkubátort jelenthettek volna a friss végzős vidékfejlesztést tanuló hallgatók számára, de ezek nem teljesítették a hozzuk fűzött reményeket. A kistérségi kezdeményezések nagy része az élükre került emberek támogatása, szakmai összefogása, képzése híján elhalt. A jelenleg működő kistérségi társulások tevékenysége is nagyban eltér, nagyban függ a vezetők szakmai érdeklődésétől, a kialakított kapcsolatrendszerétől és hatáskörétől. A meglévő műhelyek nem tudnak néhány fiatal foglalkoztatásán túlmenően elegendő munkahelyet létrehozni, ahol a fiatalok kipróbálhatják és megvalósíthatják önmagukat, a felhalmozott elméleti és gyakorlati tudásukra alapozva.

*Fiatal szakemberek szerepvállalási lehetőségei*

A közösségfejlesztés, vidékfejlesztés területén tevékenykedő kezdeményezések, szervezetek sorozatát említhetnénk meg, amelyek a saját képmásukra és elképzeléseikre alapozva igyekeznek egy-egy felmerülő társadalmi problémára válaszokat keresni és megoldásokat nyújtani. A fiatal szakemberek egyik potenciális feladata a társadalmi problémák (társadalmi igények, elvárások) és a megoldási javaslatok (a térség különböző szereplői által kitalált válaszok) közötti **közvetítés**. Egy ilyen kézzel fogható példaként említeném meg a helyi termékek és a helyi termelők támogatását, piacra jutásuk elősegítését célzó kezdeményezések sorozatát. A különböző szervezetek kezdeményezései során ezek a termelők gyakran és visszaigazolhatóan a velük szemben támasztott kereslet miatt az eredeti céltól eltávolodva nem helyi terméket visznek a jóhiszemű vásárlók asztalára, hanem sok esetben tömegtermelésből származó alapanyagokat használó végtermékeket. Mielőtt még bárki is azt hihetné, hogy ezeket a kezdeményezéseket bírálom, jelzem, hogy lelkes támogatója vagyok, csupán arra szeretnék ezzel a példával utalni, hogy nem elég a jó ötlet és az ötlet mentén a megvalósítás elindítása, szükség van az átgondolt tervezésre, a stratégiai gondolkodásra, vagy az eredeti tervezéshez képest is felülvizsgálatra és újratervezésre, a két fél igényeinek és elvárásainak összeegyeztetésére. Mindezt azok érdekében, védelmében is meg kell tenni, akik az előző példánál maradva egyébként sem hágnák át a szándék szerinti, esetenként le sem szögezett szabályokat.

Munkám során nagyon jó ötletek és kezdeményezések sorát volt szerencsém megismerni, amelyek szinte kivétel nélkül mind-mind szimpatikusak voltak számomra, de kevés ötlet mögött volt/van egy legalább megérett koncepció, nemhogy leírt, szakmailag megvitatott tervek és hozzá kidolgozott megvalósítási módszertan. Ennek hiányában nagyon sok kezdeményezésből, ötletből a sikertörténet helyett egy félig-meddig elkezdett „vállalkozás” született, kudarcot is hozva sok ember életébe. Pontszerű kezdeményezések ezek, a kezdeményezők még mindig nehezen ülnek le egymás mellé, így ki-ki a maga szakmai felkészültségével, kapcsolatrendszerével élve igyekszik a saját maga által kreált malomkerékben taposni. A fiatal szakemberek egyik lehetséges feladata **a jó ötletek megfelelő szakmai formába való öntése és a megvalósítás menedzselése.**

A gyakorlati szakmai tapasztalatom azt mondatja velem, hogy sok jó kezdeményezés finanszírozás hiányában nem tud kiteljesedni. A finanszírozás hiányát

vagy meglétét sajnos nem a kezdeményezések milyensége dönti el, hanem az a lobby tevékenység, amely révén egy-egy civil szervezet politikai befolyásolhatóság alá kerül. Azon szervezetek, akik ettől elviekben elzárkóznak, szakmai programjuk fennállását veszélyeztetik.

Ahhoz, hogy a fiatal szakemberek és a vidékfejlesztés területén tevékenykedő szervezetek tudása, munkája ne menjen kárba, szükségesnek tartom olyan szakmai fórumok felállítását, amelyek az akadémiai tudásszerzésen túlmenően a gyakorlati kérdések megvitatásának és a közös gondolkodásnak is helyet adnak.

**Molnár Szende**

## Fiatal szakemberek fejlesztéspolitikai tudásának térségi hasznosítási lehetőségei

Amennyiben a fejlesztéspolitikát vagy vidékfejlesztést alapjaiban szeretnénk megragadni, azt mondhatnánk, hogy középpontjában az egyén áll. Egyén, aki a helyzetértékeléstől kezdődően a programozáson át az érintettekkel való konzultációt követően megvalósít egy projektet, illetve egyén, akinek a projekt megvalósítását követően életminősége várhatóan növekedni fog. A humán erőforrás képzése, felkészítése tehát elengedhetetlen részét képezi az ilyen jellegű fejlesztéseknek.

A szakmai tudás átadásában, szakemberek képzésében a Sapientia EMTE meghatározó szerepet játszik a régióban. Az egyéni kompetenciák fejlesztése mellett szakirányú ismereteket egyaránt kínál a fejlesztéspolitikai profilú képzésben résztvevőknek. Úgy vélem, ezek a kurzusok megfelelő arányban vannak jelen a tantervben, végzett diákként nem látom szükségét sem az egyéni kompetenciák, sem a fejlesztéspolitikai ismereteket nyújtó tantárgyak hangsúlyozásának.

Ezzel szemben, meglátásom szerint bár a Sapientia EMTE esetében is az oktatási rendszer részét képezi bizonyos óraszámú gyakorlati munka végzése, a képzési rendszer nem kellőképpen gyakorlatorientált. Az ismeretátadáson túl célszerű lenne gyakorlatias módszerek révén fejleszteni az információ feldolgozóképességet, illetve további lehetőséget teremteni az ismeretek (formális vagy nem formális keretek között történő) gyakorlatba ültetésére.

A megszerzett és a gyakorlatban is megalapozott szakmai kompetenciákat jóval hatékonyabban lehet bármely területen – jelen esetben a vidékfejlesztés területén – hasznosítani. Ez azonban korántsem ilyen egyszerű.

A fejlesztéspolitikai képzésekben résztvevők (és a szakma iránt elkötelezett!) jelentős hányada nem kap a végzettségének megfelelő munkát annak ellenére, hogy a szakmai tudás iránti kereslet egyre nő. Ezek az egyének végzettségüknek nem megfelelő munkaköröket kénytelenek betölteni, átképezik magukat, külföldi munkára kényszerülnek vagy rosszabb esetben gyarapítják a munkanélküliek táborát. Szűk az a réteg, amely szakmai tudásának valamelyest megfelelő állást kap és ismereteit tovább bővíti.

Ezeknek a fiatal szakembereknek, úgy vélem, lehetőséget kell teremteni egymás megismerésére, az egymástól – és gyakorlott szakemberektől – történő tanulásra.

A munkáltató esetében elsődleges szempont, hogy felismerje a szakmai elkötelezettségben rejlő potenciált. Értékelje, hasznosítsa és fejlesztésre ösztönözze a szakmai ismereteket. Támogatást jelent a munkaadó részéről, ha a lehetőségekhez mérten olyan munkakörre alkalmazza az egyént, amely szakértelméhez, érdeklődéséhez legközelebb áll. Ezt követően a vezetés a fiatal szakember innovatív ötleteinek, projektjeinek felkarolása, a szakirányú továbbképzési lehetőségek és tapasztalatcserék biztosítása révén, majd a projekttervezés és megvalósításba való bevonás útján támogathatja a szakmai tudás elmélyítését és hasznosítását.

A felkészült szakemberek pedig a kormányzat minden szintjén képesek előremozdítani a fejlesztéspolitikai gyakorlatot.

Jelenleg azonban a fejlesztéspolitika összemosódik a kormányzattal, amely többnyire politikai alapon szerveződik. Szükséges lenne mindezt némiképp elkülöníteni, és elérni, hogy a fejlesztések illeszkedjenek a kormányzati célokhoz nem pedig fordítva.

Helyi szinten ez többnyire azon múlik, hogy a képviselő-testület felismeri-e a politikai döntések szakmai megalapozottságának szükségességét. Vannak példák és kezdeményezések térségünkben arra vonatkozóan, amikor a helyi kormányzat szakemberek tanácsadását kéri a döntéshozásnál, illetve kis szakmai testületek létrehozását kezdeményezi, amely amellett, hogy a döntés előkészítést segíti, szakmai tevékenységet is folytathat, tudását bővítheti.

A fiatal szakemberek szerepét tehát minden, a fejlesztéspolitikához kapcsolódó területen növelni kellene, illetve támogatni a politikai értelemben vett kormányzattal való együttműködést.

Ehhez azonban szemléletváltásra is szükség van. A vidékfejlesztésben érdekelt szervezeteknek addig is hangsúlyozniuk kell az elért eredményeket és eközben tovább növelni eredményességüket.

**Silló Ágota**

## Az önkéntes munka társadalmi szerepe

Hozzászólásomat figyelemfelkeltésnek szánom, amellyel az a célom, hogy felhívjam a figyelmet az önkéntes munka jelenségére és fontosságára. Annak ellenére, hogy az önkéntes munka egy régi társadalmi jelenség, mint társadalomtudományi kérdés és empirikus kutatás csak napjainkban kezd jelentőségre szert tenni a kelet-európai országokban.

Napjainkban egyre fontosabb tevékenységgé válik az önkéntesség. Habár országunkban még nem annyira elterjedt, de egyre nagyobb teret hódít a székelyföldi társadalom körében, legfőképpen a fiatalok életében.

A legtöbb országban tanintézmények segítségével próbálják bevonni a fiatalokat az önkéntes tevékenységekbe. Például Németországban kötelező egy évig önkéntes munkát végezni érettségi után. Ez idő alatt a fiatal lány/fiú eldöntheti, hogy milyen szakterületen szeretne munkát vállalni, és ennek függvényében választ egyetemet.

Nemrégiben, pontosabban 2014. május 27-én megszavaztak egy új törvényt Romániában az önkéntességgel kapcsolatosan. A törvény szabályozza a fizikai személyek részvételét, illetve a jogi személyek kötelezettségeit az önkéntes munka terén. A törvény legfontosabb hozadéka, hogy ezentúl Romániában az önkéntesség szakmai gyakorlatnak számít, ami egyben az egyetemisták munkalehetőségeit is növeli. Az új törvény az önkéntesekkel megkötött szerződésre kötelez, amely az általuk végzett tevékenységre vonatkozó előírásokat és egyben az elvárásokat is leszögezi. Ugyanakkor a munka periódusára vonatkozóan a fiatalok önkéntességi tanúsítványt is kapnak, amellyel munkavállaláskor igazolni tudják megszerzett szakmai tapasztalataikat.

Ez a törvény is segít, illetve teret biztosít az új önkéntesség elterjedésének. Több nemzetközi szaktanulmány alátámasztja azt, hogy az önkéntesek többsége a fiatalok korcsoportjához tartozik. Jellemző rájuk a kezdeményezőkészség és legfőbb motivációjuk saját maguk önmegvalósítása. Annak ellenére, hogy még konkrét kutatás nem készült a térségben az önkéntesség területén, saját tapasztalataimra alapozva kijelenthetem, hogy a székelyföldi fiatalokban is megvan az önkéntes munka potenciálja. Ennek az erőnek a mozgósítására sajnos még nincs felkészülve a mi társadalmunk.

Én csak tanácsolni tudom, hogy vonjuk be a fiatalokat a térségi folyamatokba, hiszen sokan még egyetemisták, akik különböző kompetenciákkal rendeznek. Ők azok, akik új szemléletet tudnak behozni a vidékfejlesztésbe, amelyek hasznosak lehetnek egy vidék életében. Az önkéntesek bevonását kétféleképpen is megtehetjük: az egyik mód, hogy a közösségen belül toborzunk önkéntes fiatalokat, a másik mód, ha máshonnan származó önkéntes fiatalokat foglalkoztatunk itt. A kívülről jövő önkéntes bevonása azzal az előnnyel is járhat, hogy eltérő módon értékelheti saját környezetünket, megoszthat számunkra ismeretlen tapasztalatokat.

Ezek a fiatalok nyitottak és tele vannak érdeklődéssel. Az egyetemen szerzett elméleti tudás mellett alig várják, hogy a gyakorlatban is kipróbálhassák tudásukat, és erre a legjobb mód az önkéntes munka, ami mára már szakmai gyakorlatként is elfogadható. Tehát amellett, hogy részesei lehetünk a fiatalok önmegvalósítási folyamatának, új szemléleteket, kompetenciákat és szakmai tudást vihetünk be a vidékünk fejlesztésébe.

**Süket Zsombor**

## „Ha nem tudnak róla, nem létezik”

Egy Kistérségi Társulás jó működése nagymértékben függ a társulás tagjainak és az egyesület munkaközösségének állandó kommunikációjától. Fontos, hogy az egyesület tagjai együtt határozzák meg a munkatársakkal a térség rövid és hosszú távú céljait egy fenntartható jövő érdekében. A munkatársak azokat a célokat tevékenységekké formálják, amelyekből majd konkrét projektek és esetekben konkrét megvalósítások lesznek.

Az elmúlt öt év tapasztalatait elemezve levonhatjuk azt a következtetést, hogy attól működik jól a Felcsík Kistérség élete, hogyha a benne dolgozó és ugyanazon érdeket képviselő felek egymás közötti kommunikációja állandó és koherens. Ahhoz viszont, hogy mindez megfelelően működjön, a kistérség alkalmazottai jó kommunikáció-PR ismeretekkel és készségekkel kell rendelkezzenek. Mindamellett, hogy a jelenlegi három alkalmazottunk több témakörré csoportosítja a tevékenységeket, kevés idő marad a projektek, események megfelelő kommunikációjára. Azt tapasztaljuk, hogy hiány van a kistérségben a marketing és PR szakemberek terén. Nem csak munkaközösségünkben látjuk ezt a hiányt, hanem ugyanúgy más civil szervezetek, alapítványok, vállalkozások, gazdaszervezetek terén is.

Ez a hiány könnyen pótolható lenne, hogyha nagyobb hangsúlyt és fontosságot tulajdonítanánk neki.

„Ha nem tudnak róla, nem létezik” jelmondattal azt szeretném kifejezni, hogy napjainkban elengedhetetlen a megfelelő kommunikáció, a jól megalapozott marketing stratégia.

Azok a szervezetek, vállalkozások, amelyek jól meghatározott stratégia alapján dolgoznak jellemző, hogy:

- pontos és meghatározott célcsoporttal rendelkeznek
- letisztult szervezeti arculatuk van
- precíz és mérhető célkitüzésekkel rendelkeznek
- megfelelően pozicionálják magukat a piacon
- eredményesen használják az online és offline marketing eszközöket.

Legyen szó bármilyen jogi formáról a Felcsík Kistérségen belül, elenyésző az az arány, amely azt mutatja, hogy a felsorolt jellemzők mindegyike megtalálható egy adott vállalkozásban, szervezetben. Ha pedig nem található meg, akkor olyan szakemberek kellenek, akik révén ez a tudás bevihető a térségbe. A versenyhelyzet minden területen jelen van. A civilek versenyeznek egymással a pályázatok elnyeréséért, ugyanígy az Önkormányzatok és a vállalkozók is. A vállalkozók versenyeznek egymással a piaci részesedésért. A verseny nyertesei egyszerre kell gyorsak, rátermettek és tapasztaltak legyenek. Meglátszik térségi szinten is, hogy ahol a csapat fiatal, dinamikus és rátermett, ott az eredmény is gyorsabban, fokozottabban jön.

Nagyobb léptékben gondolkodva, bátran kijelenthetjük, hogy bármely vállalkozás, vagy akár civil szervezet nemzetközi szinten is nagyot alkothat, hiszen a digitális korszaknak köszönhetően most már bárki láthatóvá válhat a világon, tevékenységét szélesebb földrajzi körben is kifejtheti.

Fiatal szakembereink, akik ebbe a korba születtek bele és ebben nevelkednek, nagyobb befolyással rendelkezhetnek, amennyiben több időt szentelünk rájuk és sikerül bevonnunk őket több tevékenységbe.

Én úgy gondolom, hogy van lehetőség arra, hogy a fejlesztéspolitika terén dolgozó fiatal szakemberek szerepe, befolyása növekedjen, amennyiben több időt szentelünk arra, hogy a fiatalokban rejlő kreativitást, az egyetemeken megszerzett elméleti és gyakorlati tudást elsősorban gyakornoki munkával, majd tényleges projektekbe való bevonással kamatoztatjuk a térségben.

Azok a fiatalok, akik aktívan ki akarják venni a részüket a vidékfejlesztésben, lehetőséget kell kapjanak a térségben elsősorban a gyakornoki munkára. Majd, hogyha bizonyítják rátermettségüket, akkor keretet kell biztosítani nekik, hogy kerüljenek alkalmazotti státusba. Mérni kell azt, hogy egy alkalmazott a béréhez képest, mekkora hasznot tud hozni az adott szervezetnek vagy vállalkozásnak. A mércét lehet magasra is tenni, de ha csak azt nézzük, hogy ha az első évben az új munkatárs által termelt haszon megeggyezik a bérköltséggel, már akkor megérte foglalkoztatni, ugyanis kaptunk egy új erőt a szervezetünkbe, vállalkozásunkba, akinek lehetőséget adtunk, hogy velünk együtt építse a jövőt, segítve Őt a társadalmi integrálódásba, csökkentve ezáltal az emigrációt és a munkanélküliséget.

A megoldás nem egyszerű. Szemléletváltás szükségeltetik ugyanúgy a fiatal munkaerő részéről mint a vállalkozói vagy szervezeti fél részéről. Meg kell értenie egy fiatalnak, hogy bár tudjuk, nagy a lemaradásunk nyugati vidékekhez képest, azért dolgozunk, hogy azt behozzuk és egy élhetőbb vidéket teremtsünk magunknak.

A szemléletváltáshoz jó vezetők és inspiratív személyek kellenek. Inspirációt pedig leginkább eredményes sportolókban, a zéróból indított és most már jól menő vállalati vezetőkben kell keresni és azokat kommunikálni, kommunikálni és kommunikálni.

**Székely Kinga**

## Fiatalok szerepe a térségi fejlesztéspolitikában – miként alkalmazható az újszerű tudás a vidékfejlesztésben?

Az utóbbi tíz évben olyan szakterületek jelentek meg a felsőoktatásban, amelyek egy teljesen újszerű tudást, új technológiák, korszerű módszerek megismerését és újszerű szemléletet kínálnak a fiataloknak. Az egyetemek, felsőoktatási intézmények sok olyan tehetséges és rátermett fiatalt képeztek ki az utóbbi időben, akik elsajátították mindezt, és jelenleg egy olyan know-how-al rendelkeznek, amelyek nem álltak rendelkezésükre az előző generációknak.

Ez a tudás azonban sok esetben kiaknázatlan marad, hisz vagy nem tartanak rá igényt az intézmények, szervezetek, vagy olyan klasszikus és rutinszerű munkafolyamatba kerülnek be a fiatalok, ahol egy idő után ez a tudás megkopik, elavul. A fejlesztések, a szervezeti fejlődések és közösségépítő folyamatok és tevékenységek része kellene hogy legyen a fiatalok által birtokolt tudás a felhasználása és kihasználása.

Fontos kérdés az, hogy kinek lenne a feladata ezt kezdeményezni? A legkézenfekvőbb válasz az lenne, hogy természetesen a vezetőknek, azoknak a személyeknek, akik a döntéseket hozzák, akik irányítanak és meghatározzák a fejlesztési vonalakat, azonban a kérdés nem ennyire egyszerű, hisz ez a generáció teljesen más képzésben részesült, kevesen tudják azt, hogy jelenleg milyen képesítést kapnak a fiatalok és még kevesebben tudják azt, hogy az új szakmák (mérnökmenedzser, kommunikációs szakember, humán erőforrás szakértő vagy éppen környezetmérnök) miről szólnak és miként hasznosíthatók például a vidékfejlesztésben. Az igény az új szakemberek iránt még nem teremtődött meg, egyelőre túl kevés az a hely, ahol alkalmazzák őket, éppen ezért egyfajta igényteremtési folyamatban kell gondolkodni. Itt fontos szerepet kaphatnak maguk a fiatalok és a felsőoktatási intézmények is. Olyan tematizációra van szükség, amelynek célja megismertetni a környezettel és a fejlesztéspolitikában érintett vezetőkkel azokat a lehetőségeket, amelyeket a képzett fiatalok tudnak nyújtani.

Ennek több formája és módja van, kezdve az egyetemek és vállalatok, intézmények együttműködésétől egészen a mentor-programok kialakításáig és a

szakmai gyakorlatokig. Igaz ugyan, hogy ehhez szükség van az intézmények részéről egy bizonyos fokú nyitottságra, de ugyanakkor a fiataloknak is folyamatosan kell keresniük azokat a lehetőségeket, ahol megmutathatják képességeiket, bizonyíthatják rátermettségüket és alkalmazhatják azt a fajta újszerű tudást, ami még talán sokak számára ismeretlen.

Az új szakmák egyik legkedvezőbb és legerősebb jellemzője az i**nterdiszciplinaritás**, a fiatalok általában nem csak egy adott szakterületen szereznek jártasságot, hanem többféle képzésben részesülnek, éppen ezért az egyetem elvégzése után számos helyen hasznosíthatóvá válik a tudásuk. Emellett a fiatal generáció olyan képességekkel is bír, amelyeket nem föltétlenül az egyetemen fejlesztettek ki, de nagyon hasznosak és fontosak lehetnek a fejlesztéspolitikában, ilyen például **az új média ismerete és használata**, az **elektronikus felületek magabiztos felhasználása** vagy éppen az újszerű világszemlélet.

Mindezek olyan fontos kérdések, amelyekről kell és érdemes beszélni (ez is a tematizáció része), mert csak így érhető el hosszútávon az a fajta szemléletváltás, amely bátorítja és támogatja azoknak a fiataloknak a bevonását a térségi fejlesztési politikába, akik olyan tudással bírnak, ami elengedhetetlen a korszerű, megújulást biztosító és versenyképes fejlesztéshez.

## Összefoglalás, továbblépési lehetőségek

A kerekasztal tematikájának felvezetésében elhangzott két állítás a vidékfejlesztésben érdekelt szakemberek jelenlegi helyzetével kapcsolatban.

a.) Habár a térségben évről évre több fiatal szakember dolgozik, jelenlegi helyzetük, funkciójuk, szakmai elismertségük miatt nem elég erősek ahhoz, hogy a térségi fejlesztéspolitikára érezhető hatást gyakoroljanak. Ennek több oka van, a teljesség igénye nélkül megemlítünk néhányat:

- a munkahelyi kötelezettségek számos esetben túl sok időt és energiát igényelnek, ennek következtében nincsen lehetőség szakmai kérdésekkel foglalkozni
- a munkahelyükön nem töltenek be olyan funkciót, amely támogatná a térségi fejlesztéspolitikára gyakorolt hatás erősítését
- a munkahelyi kötelezettségek miatt körülményesebb a továbbtanulás és a szakmai fejlődés
- nincsen kialakulva egy olyan hálózat, amelynek célja a fiatal szakemberek szakmai támogatása és összefogása lenne.

Ugyanakkor a kijelentéshez szorosan kapcsolódik az a tény, hogy a térségben dolgozó fiatal szakemberek szeretnének érezhető hatást gyakorolni a térségi fejlesztéspolitikára.

b.) A térségben tevékenykedő fiatal szakembereknek az aktuális fejlesztéspolitikával kapcsolatos véleménye nem egyezik azon véleményekkel, amelyek jelenleg a térségi fejlesztéspolitika alakításában döntő szerepet játszanak. Ez a véleménykülönbség egyes kérdésekben radikális, más esetekben árnyalati.

A kerekasztal-beszélgetés résztvevő a felvezetést követően röviden ismertették a témával kapcsolatos meglátásaikat. A vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberek tudásának térségi hasznosításával kapcsolatban megfogalmazott felvetéseket tematikusan rendeztük. A következő szempontok kerültek kiemelésre (nem fontossági sorrend):

- A vidéken élő emberek helyi erőforrásként való meghatározása. Több résztvevő is kiemelten hangsúlyozta, hogy a térség humánerőforrásával való szakmai törődést fokozni kell. A szakmai törődésre több szempontból is szükség van: a vidéken élő emberek lelki egészségének megőrzése, a

célok és jövőkép fenntartása, a térségből kifele irányuló migrációs gyakorlat fokozatos csökkentése, a fiatal (nem csak a helyi fejlesztésben érdekelt) szakemberek megtartása, stb.

- Mentorprogram és önkéntesség. A kerekasztal résztvevői közül többen is kiemelték, hogy a vidékfejlesztésben érdekelt fiatal szakemberekkel való törődés folyamatát már a képzés ideje alatt célszerű lenne elindítani. Ennek értelmében azok az intézmények, szervezetek, egyesületek, cégek, amelyek érdekeltek a térségi szakember-potenciál alakításában, fejlesztésében, keresik a lehetőséget arra vonatkozóan, hogy valamilyen formában tevékenységükbe bekapcsoljanak a térség és a szakma iránt elkötelezett fiatalokat. Az önkéntesség/mentorprogram célja a fiatalok elméleti tudásának gyakorlatban való alkalmazása, konkrét programok keretében konkrét feladatok kivitelezése, potenciális jövőbeli munkakörülmények és kötelezettségek megismerése. A résztvevők többek között abban is egyet értettek, hogy a különböző intézmények, szervezetek, egyesületek feladata lenne az, hogy kialakítsák azt a kínálati portfóliót, amelyek közül az érdeklődők válogathatnak.
- A kommunikáció és a PR jelentősége. A fenti két témához hasonlóan a PR és a kommunikáció fontosságát is több személy már a beküldött hozzászólásában érintette. A jelenlévő egyetértettek abban, hogy a térségben dolgozó fiatal szakemberek jövőbeli tevékenységének mindenképpen részét kell képezze a PR és kommunikációs gyakorlatok népszerűsítése, terjesztése. Ma még kevés szervezet, önkormányzat, egyesület vagy cég ismeri fel ténylegesen, hogy milyen lehetőségeket rejt a jól szervezett PR és kommunikációs gyakorlat.
- A helyi fejlesztéssel kapcsolatos projektek, programok szakmaisága, professzionális kivitelezése. Térségünkben számos jó ötlet, elképzelés fogalmazódik meg, azonban ezek gyakorlatba ültetése és menedzsmentje szakmai felkészülést, hozzáértést igényel. Számos olyan eset van a térségben, amikor a jó ötletek és elképzelések a kivitelezés vagy a menedzsment fázisában változtatnak irányt, és hozzáértő szakember hiányában futnak zátonyra vagy jóval kevesebb eredményt produkálnak.
- A kivitelezett programok eredményeinek fenntartása. Az utóbbi években több olyan sikeresen kivitelezett program zajlott le a térségben, amelynek eredményeit nem tudjuk kellőképpen hasznosítani vagy nehézséget okoz

a fenntartásuk. Ennek egyik oka, hogy a tervezési fázisban nem merültek fel a fenntartással, a minél teljesebb kihasználással, a hasznosítás különböző módozataival kapcsolatos kérdések. A fiatal szakembereknek fontos szerepe lenne az ilyen jellegű projektek keretében a középtávú gondolkodás gyakorlatának elterjesztésében.

- Térségünkben a különböző fejlesztéssel kapcsolatos pénzek lehívásában jelentős szerepe van a lobbi-tevékenységnek, a különböző térségi szereplők közötti hálózatok és kapcsolatrendszerek működtetésének. A fiatal szakemberek többsége jelenleg még nincsen olyan helyzetben, hogy komoly lobbierőt képviseljen.
- A leendő fiatal szakemberekben tudatosítani kell már az egyetemi képzés ideje alatt, hogy tevékenységük sikeres és eredményes végzése feltételezi számos egyéni készség és kompetencia meglétét (pl.: kreativitás, önálló munkavégzés, kezdeményezőkészség, fejlett kommunikációs képesség). Az semmi esetre sem jó gyakorlat, hogy a pályakezdő szakemberek első munkahelyükön szembesülnek a különböző készségek és kompetenciák szükségességével. Ugyanakkor a jó szakember egyik legfontosabb követelménye a térség és a szakma iránti elkötelezettség.
- A fiatal szakemberek térségi tudásának hasznosításában fontos szerepet kell kapjon az eddig elért eredmények megmutatása. Erre vonatkozólag több konkrét javaslat is született.
- A jelenlévők kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy a fiatal szakemberekkel való törődés egyik legfontosabb alapfeltétele, hogy kialakuljon egy szakmai fórum, amelynek keretében meghatározott rendszerességgel végig lehet beszélni a szakmát és a fiatal szakembereket érintő kérdéseket és problémákat.

A kerekasztal lezárásaképpen a jelenlévők megállapodtak abban, hogy a felvetett téma iránti érdeklődés egyértelművé teszi a szakmai fórum folytatását. A megbeszéltek értelmében erre előre láthatóan szeptember folyamán kerül sor. Az elkövetkező találkozókon már konkrét feladatok és problémák megvitatása és a megoldási javaslatok kidolgozása is helyet kell kapjon.